

Vasconiae que ens anuncien. De tota manera consten de Navarra *Càrcar*: el derivat CARCARETU.

A l'Alt Aragó «A *Càrquera*» pda. del te. de Fanlo (XLVI, 126.12).

Càrquere freguesia del concelho de Resende, 3 k. S. de Resende: és en una vall afl. esq. del Douro: una valleta d'uns 8 k. llarg, sense dubte estreta i fonda, a 75 k. d'O Porto.

DERIVATS i **COMPOSTOS** en el nostre domini. *El Carcalí* pda. de *Montserrat d'Alcalà* (XIX, 145.13). *Montcàrcar*, pda. muntanyenca del Nord de l'*Urgellet*, avui no recordada, que devia ser prop de St. Serni de *Tavèrmoles* i enfront del riu *Valina*: a. 1020. «in com. Urgello, infra term. et par. Ste. Eugenie de Sto. Felice --- afr. I in flumine *Valerie* et in *Monte Charchan*» (*Cart. Tavèrmoles*, 60.27). De MONTEM CARCARUM, genit. pl. de CARCAR 'muntanya dels càrcars o valletes escanyades'.

L'ETIM. de tot això és CARCAR, var. vulgar del ll. CARCER, -ERIS 'presó, lloc reclus'; explicació iniciada per Balari (*Infl. Civ. Rom. en Cat.*, 32, 34, i *Orig.* 114), completada per mi en diverses notes (*Fs. Jud.*, 585n.2; *DCEC*, s. v. *càrcavo*; *DECat.* II, 568b35ss. etc.). La variant CARCAR resultava de la mateixa tendència del llatí vulgar que substituï *passer* per *passar* (cast. *pájaro*, cat. *passerell* etc.); d'on el manlleu *πίσσαρος* del grec tardà (Skok, *ZRPh.* L, 488); i el seu germà Cilentó *kárkara* f. «parte del molino dove gira la ruota e dove esce l'acqua» (Rohlf's *EWUG*, 917b i *ZRPh.* LVII, 452), o sigui justament el 'carcau' o 'càrcavo' del molí, cat. i cast. En català mateix, antigament existiren casos de la forma en *càrcara*, p. ex. «a St. Matheu li trasqueren los uls e, ligat, en *càrcara* lo meseren» en el ms. *B* de les *VidesR.* mentre que *A* porta «en *càrcem*» (5v^a 1, nota 15), i *càrcera* en el 65r. Aquí es tracta d'una vera presó, però tant aquí com en la variant *Vallcàrcara*, o *Càquera* del NL, tenim la terminació *-a* afegida, a causa del gènere femení que prengué CARCER en la major part dels seus successors ibero-romànics.

La metàfora toponomàstica, però, es produí també en la forma CARCER: d'aquí el nom de la parella de pobles valencians *Càrcer* i *Sumacàrcer*, (art. supra). I amb el mateix compost de VALLIS que hem exposat, els diversos llocs *Valcàrcel* castellans; en primer lloc el poble burgalès d'aquest nom, dit també, en plural *Los Valcàrcels*, prop de Villadiego, que ja trobem documentat com *Ualcarcel* en un doc. de 1214 (Mz. Pi. *D. Li.* 44.18).

Vallcàrcara, *Vallcàscar*, V. *Vallcarca*

ðj

VALLCEBOLLERA

Poble de la Baga de l'Alta Cerdanya, 9 k. al Sudest

de Puigcerdà, en la vall que baixa d'entre la Collada de Toses i el Puigmal. No hi ha cap raó per canviar aquesta grafia correcta i de sempre, en *Vallsabollera* cedint a una infundada etimologia.

PRON.: *baʎsəbuljəra*, oït en el poble mateix, a Puigcerdà etc., 1922, 1930ss.; i en l'enq. que hi vaig fer el 1959 (XXIII, 50-58); *baʎəbuljəra* diu oïr Fouché, (*Phon.* 226).

MENC. ANT. 1195: *Uallcebolera* (SerraV., *Pinós i Mtpl.* I, 50). Recordava haver-ho trobat escrit també així, en un doc. de *MarcaH.*, dels SS. XI o XII (nota negligida o extraviada). Alart cita la grafia *Vall Ça Bollera* en *Priv. et Titres*, p. 30, però sense donar-ne data i encara que en aquesta obra se citen docs. del S. XII, fins algun de l'XI, i sobretot més tardans, suposo que es tracta d'un d'aquests; res més hi precisa Fouché (*Morph.*, p. 69) ni aclareix res que no sigui ben conegut de tots; 2^a 1/2 S. XIII: *Valcebolera*, *Valzeb-*, *Vallczabolera* (Delcor, *Juifs Puigcerdà*, en *Sefarad* 1966, 32-35); 1333: *Gaya Esteva de Valçabollera* (*InuLC.*, s.v. *Esteven*); 1396: *Vallsevollera* (*CoDoACA* XII, 189).

Ponsich (*Top.* 149) hi afegeix *Valle Cebolera*, a. 1219, 1260, i altres formes en *Ce-* o *Cze-* 1279, 1285, 1289, 1290 i 1375; amb *-ça-* només 1270, 1282 i 1288.

L'ETIM. evident és: derivat en *-era* de *cebolla*, que amb variant *cibolla*, s'ha usat en català com designació d'una planta bulbosa anàloga a la ceba, però més silvestre que cultivada, de la qual he donat copiosa documentació en el *DECat.*, s.v. Manca de tota base l'etim. d'aficionats, que hi veia un suposat derivat de *bolla*, unit per mitjà de l'article arcaic *sa* (C. A. Torras, *Card.*, seguida per Guiter, *Congr. Top. Salm.* I, 289) i encara no rebutjada per *AlcM* (no sense escàndol meu, en *DECat.* IX, 36a4).

Hi ha bastants més NLL derivats de *cebolla* (del qual deriva també, amb dissimilació, *ceballo*); algun ben prop de *Vallcebollera* p. ex. el Torrent dels *sebelásus*, en el te. de Nyer (XXIV, 19) < *cebollars* col·lectiu plural. I en la mateixa forma *Cebollera*, que és la forma que tenia antigament el determinatiu del poble empordanès Sant Clement *Sescebes*; la forma moderna va determinada amb *cebes* (el bulb més divulgat) amb l'art. arcaic *ses*, però en l'any 1362 es diu «St. Clementis de *Cebolleria*» (*Ll. Verd*, Alsius *Nom.*, p. 204). I havia estat el nom d'un petit barri fora de la ciutat de Cervera: 1332-33: «dicto quarterii de *La Cebolera* et de vico de Barchinona et de l'Abeurador». En el *Llibre de Consells* de 1032-33 de l'Arx. Hist. Com. de Cervera (Max Turull, *El Règim municipal de Paeria*, p. 161) amb una *Ce-* que ja descarta la suggerència de Duran Sanpere, que es derivés del verb antic *sebolir* 'enterrar', (derivació indocumentada i d'estranya forma).

En fi hi hagué un veritable duplicat del nom total,